Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]

SECINĀJUMI,

sniegti 2024. gada 12. septembrī [1]

Lieta C-424/23

DYKA Plastics NV

pret

Fluvius System Operator CV

(*Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent* (Ģentes Uzņēmumu tiesa, Ģentes nodaļa, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Publiskais iepirkums – Direktīva 2014/24/ES – 42. pants – Tehniskās specifikācijas – To formulēšanas veids – 42. panta 3. punktā iekļautā saraksta izsmeļošais raksturs – Iepirkuma procedūra, kurā ir prasīts veikt būvdarbus ar akmensmasas vai betona caurulēm – Plastmasas cauruļu izslēgšana – Atsauce uz noteiktiem veidiem vai arī uz noteiktu ražošanu – Priekšrocību nodrošināšana vai izslēgšana dažiem uzņēmumiem vai produktiem – Vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principi

1. *Fluvius System Operator CV* [2] pārvalda Flandrijas reģiona (Beļģija) pašvaldību notekūdeņu sistēmas. Būvdarbu līgumos par cauruļvadu izbūvi vai nomaiņu *Fluvius* pēc noklusējuma pieprasa, lai lietusūdens novadcaurules būtu izgatavotas no betona, bet notekūdeņu caurules – no akmensmasas.

2. Uzņēmums, kas nodarbojas ar plastmasas cauruļu ražošanu un izplatīšanu, ir vērsies iesniedzējtiesā, lūdzot noteikt par pienākumu *Fluvius* vispār ietvert šā veida caurules tās līgumos.

3. Iesniedzējtiesa lūdz Direktīvas 2014/24/ES [3] 42. panta, kas reglamentē publisko līgumu (šajā gadījumā – būvdarbu līgumu) tehniskās specifikācijas, interpretāciju.

[1] Oriģinālvaloda – spāņu.

[2] Turpmāk tekstā – "*Fluvius*". Saskaņā ar iesniedzējtiesas nolēmumu tā ir sabiedrība, kura rīkojas privāttiesību režīmā un kuras akcionāri ir vairāki publisko tiesību subjekti.

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.). Tās 42. pants būtībā sakrīt ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.) 60. pantu.

4. Tiesai, kas jau ir interpretējusi tehnisko specifikāciju jēdzienu vairākos spriedumos[4], būs jāattīsta sava judikatūra šajā jautājumā, lai sniegtu atbildi iesniedzējtiesai.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Direktīva 2014/24

5. Tās 18. pantā ("Iepirkuma principi") ir noteikts

"1. Līgumslēdzējas iestādes nodrošina vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret visiem ekonomikas dalībniekiem un rīkojas pārredzami [pārskatāmi] un samērīgi.

Iepirkumu neizstrādā ar nolūku to izslēgt no šīs direktīvas darbības jomas vai mākslīgi sašaurināt konkurenci. Konkurenci uzskata par mākslīgi sašaurinātu, ja iepirkums ir izstrādāts ar nolūku radīt nepamatoti izdevīgākus vai mazāk izdevīgus apstākļus noteiktiem ekonomikas dalībniekiem.

[..]".

6. Tās 42. pantā ("Tehniskās specifikācijas") ir paredzēts:

"1. Tehniskās specifikācijas, kas definētas VII pielikuma 1. punktā, izklāsta iepirkuma procedūras dokumentos. Tehniskās specifikācijas nosaka būvdarbu, pakalpojuma vai piegādes nepieciešamos raksturlielumus.

[..]

2. Tehniskās specifikācijas visiem ekonomikas dalībniekiem sniedz vienādu piekļuvi iepirkuma procedūrai, un to sekas nav tādas, ka rodas nepamatoti šķēršļi publiskā iepirkuma atvēršanai konkurencei.

3. Neskarot obligātos valsts tehniskos noteikumus, ciktāl tie ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem, tehniskās specifikācijas formulē kādā no šādiem veidiem:

a) ar darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām, ietverot vides raksturlielumus, ar noteikumu, ka šie parametri ir pietiekami precīzi, lai pretendenti varētu noteikt līguma priekšmetu un lai līgumslēdzējas iestādes varētu piešķirt līguma slēgšanas tiesības;

b) ar atsauci uz tehniskajām specifikācijām un – vēlamajā secībā – uz valsts standartiem, kuros pārņemti Eiropas standarti, Eiropas tehniskiem novērtējumiem, kopējām tehniskajām specifikācijām, starptautiskiem standartiem, citām Eiropas standartizācijas institūciju noteiktām tehnisko atsauču sistēmām vai, ja tādu nav, uz valsts standartiem, valsts

[4] Tostarp spriedumos, 1988. gada 22. septembris, Komisija/Īrija (C-45/87, EU:C:1988:435); 1995. gada 24. janvāris, Komisija/Nīderlande (C-359/93, EU:C:1995:14); 2012. gada 10. maijs, Komisija/Nīderlande (C-368/10, EU:C:2012:284); 2018. gada 12. jūlijs, *VAR* un *ATM* (C-14/17, EU:C:2018:568); 2018. gada 25. oktobris, *Roche Lietuva* (C-413/17, EU:C:2018:865; turpmāk tekstā – "spriedums *Roche Lietuva*"); 2021. gada 7. septembris, *Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras* (C-927/19, EU:C:2021:700; turpmāk tekstā – "spriedums *Klaipėdos*"). Daži no šiem spriedumiem attiecas uz direktīvām publiskā iepirkuma jomā pirms 2014. gada.

tehniskajiem apstiprinājumiem vai valsts tehniskajām specifikācijām attiecībā uz būvdarbu projektēšanu, tāmēšanu un izpildi un piegāžu izmantošanu; katru atsauci papildina ar vārdiem "vai līdzvērtīgs";

c) ar darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām, kā minēts a) apakšpunktā, pievienojot atsauci uz b) apakšpunktā minētajām tehniskajām specifikācijām, kas ļauj uzskatīt, ka ir panākta atbilstība šādiem darbības rezultātiem vai funkcionālajām prasībām;

d) ar atsauci uz b) apakšpunktā minētajām specifikācijām attiecībā uz dažiem raksturlielumiem un ar atsauci uz a) apakšpunktā minētajiem darbības rezultātiem vai funkcionālajām prasībām attiecībā uz citiem raksturlielumiem.

4. Izņemot tad, ja līguma priekšmets to attaisno, tehniskajās specifikācijās nemin konkrētus ražotājus vai avotus vai konkrētus procesus, kuri raksturo kāda konkrēta ekonomikas dalībnieka nodrošinātos produktus vai pakalpojumus, vai tirdzniecības markas, patentus, tipus, vai konkrētu izcelsmi, vai ražošanas veidu, kas dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu. Izņēmuma gadījumos šādu atsauci var iekļaut, ja nav iespējams sagatavot pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu saskaņā ar 3. punktu. Šādu atsauci papildina ar vārdiem "vai līdzvērtīgs".

[..]".

7. Tās VII pielikumā ("Dažu tehnisko specifikāciju definīcijas") ir noteikts:

"Šajā direktīvā:

1) "tehniskā specifikācija" ir viens no šiem veidiem:

   a) būvdarbu līguma gadījumā – tehnisko priekšrakstu kopums, kas īpaši ietverts iepirkuma procedūras dokumentos un nosaka materiāla, preces vai piegādes raksturlielumus, kuri nepieciešami, lai materiālu, preci vai piegādi varētu raksturot kā līgumslēdzējas iestādes paredzētajam lietojumam piemērotu; minētie raksturlielumi ietver ekoloģiskos un klimata raksturlielumus, projektēšanu visu lietotāju ērtībām (ietverot personu ar invaliditāti piekļuvi) un atbilstības novērtējumu, darbības rezultātus, drošumu vai izmērus, tostarp procedūras attiecībā uz kvalitātes nodrošināšanu, terminoloģiju, simboliem, testēšanas un pārbaudes metodēm, iesaiņojumu, apzīmējumiem un marķēšanu, norādījumiem lietotājam un ražošanas procesiem un metodēm visos būvdarbu aprites cikla posmos; minētajos raksturlielumos iekļauj arī noteikumus par būvprojektēšanu un tāmēšanu, būvju un būvniecības metožu un tehnoloģiju testēšanas, inspekcijas un pieņemšanas nosacījumus un visus citus tehniskos nosacījumus, ko var noteikt līgumslēdzēja iestāde saskaņā ar vispārīgiem vai īpašiem noteikumiem attiecībā uz pabeigtām būvēm un tajās izmantotajiem materiāliem vai daļām;

[..]".

2. Direktīva 2014/25

8. Tās 24. apsvērumā ir noteikts:

"Līgumslēdzēji, kas darbojas dzeramā ūdens nozarē, var arī īstenot citas ar ūdeni saistītas darbības, piemēram, projektus hidrotehniskās būvniecības, apūdeņošanas, zemes drenāžas vai notekūdeņu novadīšanas un attīrīšanas jomā. Šādā gadījumā līgumslēdzējiem būtu jābūt iespējai piemērot šajā direktīvā paredzētās iepirkuma procedūras attiecībā uz visām savām ar ūdeni saistītajām darbībām neatkarīgi no tā, par kuru "ūdens cikla" daļu ir runa. [..]".

9. Direktīvas 10. pantā ("Ūdens") ir paredzēts:

"1. Saistībā ar ūdeni šī direktīva attiecas uz šādām darbībām:

a) tādu fiksētu tīklu nodrošināšana vai ekspluatācija, kas paredzēti pakalpojumu sniegšanai iedzīvotājiem saistībā ar dzeramā ūdens sagatavošanu, pārvadi vai sadali;

b) dzeramā ūdens piegāde šādiem tīkliem.

2. Šī direktīva attiecas arī uz līgumiem vai metu konkursiem, kuru slēgšanas tiesības piešķir vai kurus organizē līgumslēdzēji, kas veic kādu no 1. punktā minētajām darbībām, un kuri ir saistīti ar vienu no šādiem darbību veidiem:

a) hidrotehniskie projekti, apūdeņošana vai zemes drenāža, ja ūdens apjoms, kas paredzēts dzeramā ūdens piegādei, nav lielāks par 20 % no ūdens kopapjoma, kuru nodrošina minētie projekti, apūdeņošanas vai drenāžas iekārtas;

b) notekūdeņu novadīšana vai attīrīšana.

[..]".

B. Beļģijas tiesības. Loi relative aux marchés publics du 17 juin 2016 (Likums par publisko iepirkumu)[5]

10. 5. panta 1. punktā ir norādīts, ka līgumslēdzēja iestāde nevar izstrādāt publisko iepirkumu ar nolūku to izslēgt no šā likuma piemērošanas jomas vai mākslīgi sašaurināt konkurenci. Konkurenci uzskata par mākslīgi sašaurinātu, ja iepirkums ir izstrādāts ar nolūku radīt nepamatoti izdevīgākus vai mazāk izdevīgus apstākļus noteiktiem ekonomikas dalībniekiem.

11. Minētā likuma 53. panta 2., 3. un 4. punktā būtībā ir pārņemts Direktīvas 2014/24 42. panta 2., 3. un 4. punkta saturs.

II. Fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

12. *Fluvius* nodarbojas ar kanalizācijas sistēmu būvniecību, pārvaldību un uzturēšanu Flandrijas reģiona pašvaldībās.

[5] 2016. gada 14. jūlija Moniteur belge, 44167. lpp.

13. Savā būvdarbu publisko līgumu konkursa dokumentācijā *Fluvius* "pēc noklusējuma" pieprasa, lai piedāvājumos būtu tikai caurules no betona (lietusūdeņu novadīšanai) vai no akmensmasas (notekūdeņu novadīšanai).

14. *DYKA Plastics NV* (turpmāk tekstā – "*DYKA*"), kas ir plastmasas cauruļu ražotājs un piegādātājs, norāda, ka šie noteikumi ir diskriminējoši, jo izslēdz tai iespēju pretendēt uz *Fluvius* izsludināto līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu.

15. *DYKA* vairākkārt ir vērsusies pie *Fluvius*, pārmetot tai publiskā iepirkuma politikas nelikumīgumu:

– 2020. gada 4. jūnijā lūdza tai izstrādāt tās turpmākos konkursus tādējādi, ka plastmasas caurules varētu tikt piedāvātas kopā ar caurulēm no akmensmasas un betona;

– 2020. gada 7. oktobrī lūdza tai precizēt izmantojamo cauruļu veidu līgumā "*Langeveldstraat Beringen*" (Langeveldes ielā Bēringenā (*Beringen*), Beļģija) un to, vai plastmasas caurules bija izslēgtas gan lietusūdeņu, gan notekūdeņu novadīšanas sistēmai. Apstiprinošas atbildes gadījumā tā lūdza informēt par izslēgšanas iemesliem.

16. 2020. gada 15. oktobrī *Fluvius* atbildēja, ka piedāvājumā varēja būt tikai lietusūdeņu notekcaurules no betona (poraina) un notekūdeņu caurules no akmensmasas.

17. *DYKA* ir cēlusi prasību *Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent* (Ģentes Uzņēmumu tiesa, Beļģija, Ģentes nodaļa, Beļģija), apgalvojot, ka *Fluvius* īstenotā tehnisko specifikāciju izmantošana pārkāpj publiskā iepirkuma noteikumus. Bez pamatojuma izslēdzot no sava būvdarbu iepirkuma konkursa plastmasas caurules, tā atņem *DYKA* iespēju iegūt līguma slēgšanas tiesības, tādējādi acīmredzami kavējot konkurenci [6].

18. *Fluvius* savukārt uzskata, ka tā rīkojas likumīgi, jo:

– tās iepirkuma procedūras dokumentos nav prasīts "viens vienīgs produkts";

– pastāvot vairāki akmensmasas un betona cauruļu ražotāji un piegādātāji, kas var konkurēt, lai iegūtu līguma slēgšanas tiesības;

– materiāla, no kura ir jāražo notekūdeņu caurules, noteikšana ir daļa no tās rīcības brīvības;

– pastāvot tehniski iemesli, kas pamato izvēlēties caurules no akmensmasas vai betona. Akmensmasas cauruļu kalpošanas laiks esot vismaz 100 gadi, savukārt plastmasas caurules kalpojot tikai 50 gadus. Turklāt plastmasas cauruļu gadījumā rodas vairāk bojājumu un traucējumu nekā akmensmasas cauruļu gadījumā, tāpēc plastmasas cauruļu gadījumā uzturēšanas izmaksas esot lielākas;

[6] Savā prasībā *DYKA* lūdz: a) atzīt, ka *Fluvius* īstenotā publiskā iepirkuma politika kanalizācijas sistēmu būvdarbu jomā pārkāpj tiesisko regulējumu par publisko iepirkumu; b) uzdot tai mainīt tās iepirkuma procedūras dokumentus, it īpaši tehniskās specifikācijas; un c) piespriest tai atlīdzināt zaudējumus.

– no vides viedokļa plastmasas caurules radot vairāk problēmu, kuras neradot caurules no akmensmasas vai betona[7];

– gan no finansiālā, gan no līgumslēdzējas iestādes interešu viedokļa akmensmasas, nevis plastmasas cauruļu izvēle esot pietiekami pamatota. Tomēr plastmasas caurules nav pilnībā izslēgtas, jo tās var izmantot, kad saskaņā ar projekta tehniskajām īpašībām akmensmasas vai betona cauruļu izmantošana nebūtu ieteicama.

19. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Direktīvas 2014/24] 42. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietverto tehnisko specifikāciju formulēšanas veidu uzskaitījums ir izsmeļošs un tādēļ līgumslēdzējai iestādei savu publisko līgumu tehniskās specifikācijas ir jāformulē kādā no šajā tiesību normā norādītajiem veidiem?

2) Vai [Direktīvas 2014/24] 42. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka iepirkumu procedūru tehniskajās specifikācijās ietvertās atsauces uz notekūdeņu caurulēm no akmensmasas un betona (atbilstoši konkrētajai notekūdeņu sistēmai) ir uzskatāmas par vienu vai vairākām šajā tiesību normā uzskaitītajām atsaucēm, piemēram, par atsaucēm uz noteiktu veidu caurulēm vai arī uz noteiktu cauruļu ražošanu?

3) Vai Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka iepirkumu procedūru tehniskajās specifikācijās ietvertās atsauces uz vienu vienīgu produktu, piemēram, uz notekūdeņu caurulēm no akmensmasas un betona (atbilstoši konkrētajai notekūdeņu sistēmai) kā konkrēti tehniskie risinājumi jau izraisa šajā tiesību normā paredzētās sekas (proti, to, ka tas "dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu"), jo to rezultātā jau no paša sākuma tiek izslēgti uzņēmumi, kas piedāvā paredzētajam produktam alternatīvus risinājumus, un tādējādi tiem tiek radīti mazāk izdevīgi apstākļi, lai gan dažādi savstarpēji konkurējoši uzņēmumi pilnībā varētu piedāvāt paredzēto produktu, vai arī šajā ziņā ir nepieciešams, lai attiecībā uz minēto produktu, piemēram, notekūdeņu caurulēm no akmensmasas un betona (atbilstoši konkrētajai notekūdeņu sistēmai) nepastāv nekāda konkurence un līdz ar to runa par minētajām sekām var būt tikai tad, ja attiecīgais produkts raksturo konkrētu uzņēmumu, kas ir vienīgais, kurš šo produktu piedāvā tirgū?

4) Vai [Direktīvas 2014/24] 42. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka konstatēts Direktīvas 2014/24/ES 42. panta 3. punkta un/vai Direktīvas 2014/24/ES 42. panta 4. punkta pārkāpums sakarā ar iepirkumu procedūru tehniskajās specifikācijās nelikumīgi izmantotajām atsaucēm (piemēram, uz caurulēm no akmensmasas un betona atbilstoši konkrētajai notekūdeņu sistēmai) nozīmē arī Direktīvas 2014/24/ES 42. panta 2. punkta un ar to saistītā Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 1. punkta pārkāpumu?"

III. Tiesvedība Tiesā

20. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika reģistrēts Tiesā 2023. gada 11. jūlijā.

[7] *Fluvius* norāda (tās rakstveida apsvērumu 4. punktā), ka cietās caurules ir pilnībā pārstrādājamas, bet plastmasas caurules tādas nav. Plastmasas caurules ir jāsadedzina, kas nav videi draudzīgi, un no tām augsnes dzīlēs var izdalīties mikroplastmasa, jo tās nodilst (nodilums vai erozijas veids, kad ūdens berzes rezultātā izdalās mikroplastmasa). Ja tās ir jānomaina ik 50 gadus, pastāv risks, ka augsnē paliek mikroplastmasa (caurules kļūst trauslas un no tām nogulsnējas atkritumu atliekas). Šī problēma nerodas cietajām caurulēm, kas ir izgatavotas no dabīgiem, videi nekaitīgiem materiāliem.

21. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas *DYKA*, *Fluvius*, Austrijas un Čehijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

22. *DYKA*, *Fluvius* un Komisija piedalījās 2024. gada 30. maija tiesas sēdē.

IV. Izvērtējums

A. Piemērojamā direktīva

23. Lai gan tikai Komisija ir minējusi šo jautājumu tiesvedības rakstveida daļā [8], rodas jautājums, vai būvdarbu līgumi par publisko notekūdeņu un lietusūdeņu sistēmu izbūvi ietilpst Direktīvas 2014/24 vai Direktīvas 2014/25 piemērošanas jomā.

24. Komisija nošķir līgumus, kuros *Fluvius* darbojas kā elektroenerģijas un gāzes (kuras reglamentē Direktīva 2014/25) sadales sistēmas operators, no tiem līgumiem, kas attiecas uz notekūdeņu sistēmu būvniecību (kurus reglamentē Direktīva 2014/24).

25. Tomēr uzskatu, ka ir nepieciešams, lai šo apgalvojumu pārbaudītu iesniedzējtiesa [9], lai izslēgtu, ka *Fluvius* kā līgumslēdzēja iestāde veic kādu no darbībām, kas ir paredzētas Direktīvas 2014/25 10. panta 1. punktā (tādu fiksētu tīklu ekspluatācija, kas paredzēti pakalpojumu sniegšanai iedzīvotājiem saistībā ar dzeramā ūdens sagatavošanu, pārvadi vai sadali) [10].

26. Ja *Fluvius* būtu iesaistīta arī šajā "ūdens cikla" [11] daļā, attiecīgajiem līgumiem, kuri attiecas uz būvdarbiem saistībā ar notekūdeņu novadīšanu, būtu jāatbilst Direktīvai 2014/25, kuras 10. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir minēts tieši šis līgumu veids.

27. Neskarot iesniedzējtiesas vērtējumu, lai gan tehnisko specifikāciju regulējums Direktīvā 2014/24 (42. pants) un Direktīvā 2014/25 (60. pants) būtībā ir tāds pats, koncentrēšu uzmanību uz pirmās normas interpretāciju.

B. Novērtējuma brīvība tehnisko specifikāciju ietveršanai

28. Līgumslēdzējām iestādēm to publicētajos līguma dokumentos ir jādefinē to būvdarbu, pakalpojumu vai piegāžu raksturlielumi, par ko tās rīko publiskos iepirkumus. Daži no šiem raksturlielumiem var būt tie, kas atbilst attiecīgo preču vai pakalpojumu "tehniskajām specifikācijām" [12].

[8] Tās rakstveida apsvērumu 12. pants. Pārējās personas, kas ir iestājušās lietā, tāpat kā iesniedzējtiesa, ir koncentrējušas uzmanību uz Direktīvas 2014/24 42. panta interpretāciju.

[9] Tostarp iesniedzējtiesai būs jāizvērtē, vai pēc to summas līgumi pārsniedz minimālo slieksni, kas ir minēts vienas vai otras direktīvas attiecīgajā pantā. Tiesas sēdē *Fluvius* apliecināja, ka tā nenodarbojas ar dzeramā ūdens apgādi.

[10] 1988. gada 22. septembra spriedumā Komisija/Īrija (45/87, EU:C:1988:435) Tiesa risināja strīdu par tehniskās specifikācijas attiecībā uz caurulēm ietveršanu ūdensapgādes līguma iepirkuma procedūras dokumentos. Tajā tika diskutēts, vai bija piemērojama Padomes Direktīva 71/305/EEK (1971. gada 26. jūlijs) par procedūru koordinēšanu būvdarbu publiskā pasūtījuma līgumu piešķiršanai (OV 1971, L 185, 5. lpp.). Piemērošana tika izslēgta, jo "3. panta 5. punkta formulējums nav neskaidrs, nosakot, ka [būvdarbu] publiskā pasūtījuma līgumi [ūdens sagatavošanas, sadales un pārvades pakalpojumu jomā] neietilpst direktīvas piemērošanas jomā" (10. punkts).

[11] Skat. iepriekš minētās Direktīvas 2014/25 24. apsvērumu.

[12] Atsaucos uz saviem secinājumiem lietā *VAR* (C-14/17, EU:C:2018:135), 1.–3. punkts.

29. Ja šīs tehniskās specifikācijas ir aprakstītas neobjektīvi, tas atsevišķiem pretendentiem var radīt vismaz nopietnu "šķērsli dalībai" [iepirkumā] un galējos gadījumos iepriekš noteikt (tostarp krāpnieciski) to, kurš pretendents beigu beigās tiks izraudzīts, ja tiek minēti tādu preču vai pakalpojumu raksturlielumi, kurus var piedāvāt tikai šis pretendents.

30. Rūpēs par šādas nelikumīgas prakses novēršanu un vēloties "ļaut [publiskajam] iepirkumam būt atklātam konkurencei", Savienības likumdevējs noteica tiesisko regulējumu šajā jomā.

31. Tiesa atzīst, ka "no šīs tiesību normas izriet, ka Savienības tiesiskajā regulējumā par tehniskajām specifikācijām līgumslēdzējai iestādei ir atzīta plaša novērtējuma brīvība iepirkuma tehnisko specifikāciju formulēšanā". "Šī novērtējuma brīvība ir pamatota ar to, ka tieši līgumslēdzējas iestādes vislabāk zina [savas vajadzības], un vislabāk var noteikt prasības, kurām ir jābūt izpildītām, lai varētu panākt vēlamo rezultātu"[13].

32. Principā tādējādi līgumslēdzējas iestādes novērtējuma brīvība, ietverot līguma tehniskās specifikācijas, ļauj tai izvēlēties produktus un materiālus, ar kuriem veikt paredzētos darbus.

33. Tomēr līgumslēdzējas iestādes izvēles brīvība lielākā vai mazākā mērā būs atkarīga no līguma priekšmeta un sasniedzamā mērķa:

– ja tajā ir elementi, kas ir saistīti ar būvdarbu materiālu rezultātu vai funkciju (funkcionālās prasības), novērtējuma brīvība samazinās. Funkcionālās prasības var attiekties uz "ekoloģiskiem raksturlielumiem". Direktīvas 2014/24 mērķim atbilst tas, ka šajos gadījumos piedāvājumi ir atvērti lielākam skaitam tehnisko alternatīvu, kas ir piemērotas paredzētās funkcijas izpildei;

– savukārt, ja tas attiecas uz darbībām, kurās dominē citi faktori, kas nav absolūti objektīvi (piemēram, estētiski vai vides pielāgojuma faktori), novērtējuma brīvība būs plašāka.

34. Pamatlietā nav estētisku apsvērumu, un līgumslēdzējas iestādes lēmumi par pieļaujamiem materiāliem varētu būtu pamatoti galvenokārt uz darbības rezultātiem vai objektīvām funkcionālām prasībām. Tomēr šķietami šie kritēriji un faktori nav pietiekami sīki noteikti līguma dokumentos; bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai[14].

35. Ņemot vērā to nozīmi, tehniskās specifikācijas, kā arī attiecīgā iepirkuma priekšmets un piešķiršanas kritēriji ir skaidri jānosaka līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras sākumā, proti, paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos. Tikai tādējādi pretendenti varēs skaidri saprast to precīzu saturu un tos interpretēt vienādi[15].

36. Direktīvas 2014/24 42. panta 1. punktā minētās tehniskās specifikācijas ir "definētas" VII pielikuma 1. punktā. Minētā punkta a) apakšpunktā ir noteikts, kas ir uzskatāma par "tehnisko specifikāciju" būvdarbu līgumos.

[13] Spriedums *Roche Lietuva*, 29. un 30. punkts.

[14] Iesniedzējtiesas nolēmumā nav sniegta pietiekama informācija, lai uzzinātu līguma dokumentu saturu. Šī nepilnība apgrūtina Tiesai atbildes sniegšanu.

[15] Skat. spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, *Borta* (C-298/15, EU:C:2017:266), 69. punkts, kurā citēts spriedums, 2012. gada 10. maijs, Komisija/Nīderlande (C-368/10, EU:C:2012:284), 56., 88. un 109. punkts; 2014. gada 6. novembris, *Cartiera dell'Adda* (C-42/13, EU:C:2014:2345), 44. punkts; un 2016. gada 14. jūlijs, *TNS Dimarso* (C-6/15, EU:C:2016:555), 23. punkts.

37. Saskaņā ar šo formulējumu tehniskā specifikācija ir tehnisko priekšrakstu kopums, "kas īpaši ietverts iepirkuma procedūras dokumentos un nosaka materiāla, preces vai piegādes raksturlielumus, kuri nepieciešami, lai materiālu, preci vai piegādi varētu raksturot kā līgumslēdzējas iestādes paredzētajam lietojumam piemērotu".

C. Pirmais prejudiciālais jautājums

38. Iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai "tehnisko specifikāciju formulēšanas veidu uzskaitījums", kas ir ietverts Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktā, ir izsmeļošs.

39. Jautājuma pamatā esošā premisa ir, ka prasība, lai notekūdeņu caurules būtu no betona vai akmensmasas, pati par sevi ir tehniskā specifikācija. Iesniedzējtiesa, lietas dalībnieki, lietā iestājušās valdības un Komisija atzīst šo premisu, par kuru attiecīgā tiesa nepauž nekādas šaubas.

40. Tomēr tiesas sēdē radās diskusijas par šo noteikumu, kas attiecas uz Direktīvas 2014/24 VII pielikuma 1. punkta a) apakšpunkta interpretāciju. No tā formulējuma varētu secināt, ka par tehniskajām specifikācijām uzskata tikai priekšrakstus, kuros ir definēti *nepieciešamie materiāla, preces vai piegādes raksturlielumi*, bet ne prasību, lai būvdarbi tiktu veikti ar noteiktu materiālu.

41. Manuprāt, nevajadzētu šajā jautājumā ieņemt tikai nominālistisku nostāju. Pamatlietā, pat ņemot vērā visas neskaidrības, kas izriet no informācijas trūkumiem iesniedzējtiesas nolēmumā, prasība, lai caurules būtu no betona vai akmensmasas, attiecas gan uz produktu (caurules), gan uz vienu no to būtiskiem raksturlielumiem (ka šo cauruļu materiāls ir betons vai akmensmasas).

42. Saprotot šādi, uzskatu, ka premisa, uz kuras balstās lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir pieņemama. Ja to nepieņemtu, šādi formulēti prejudiciālie jautājumi būtu hipotētiski vai lieki.

43. Tehnisko specifikāciju formulēšanas "veidi" ir konkretizēti Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta a), b), c) un d) apakšpunktā [16]. Tiesa jau ir atzinusi, ka "Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta formulējumā nav norādīta hierarhija starp tehnisko specifikāciju formulēšanas metodēm un nav piešķirta priekšrocība kādai no šīm metodēm" [17].

44. Līgumslēdzējai iestādei tādējādi ir jāizmanto viena vai vairākas no šīm metodēm. Izteiciens "formulē kādā no šādiem veidiem" [18] norāda, ka tas ir izsmeļošs saraksts. Likumdevējs būtu varējis izmantot atvērtus formulējumus (izmantojot tādus apstākļa vārdus kā "galvenokārt" vai "it īpaši"), lai pieļautu papildus metodes, bet tas ir izvēlējies preskriptīvu un izsmeļošu uzskaitījumu [19].

45. Līdz šim paustais būtu pietiekams, lai atbildētu uz šādi formulētu pirmo prejudiciālo jautājumu. Pārējie parastie interpretācijas kritēriji (konteksts un normas mērķis) neatbalsta atšķirīgu risinājumu.

[16] Skat. to tekstu šo secinājumu 6. punktā.

[17] Spriedums *Roche Lietuva*, 28. punkts.

[18] Manis pārbaudītās valodu versijas sakrīt attiecībā uz imperatīvā formulējuma lietojumu.

[19] Ņemot to vērā, ir jāuzsver, ka Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktā ir noteikti tehnisko specifikāciju formulēšanas veidi, "neskarot obligātos valsts tehniskos noteikumus, ciktāl tie ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem".

46. Lietas dalībnieku apsvērumi tomēr attiecas uz problēmu, kas atšķiras no tās, kas ir precīzi noteikta pirmajā prejudiciālajā jautājumā. Drīzāk būtu jānoskaidro, vai uz obligātu betona vai akmensmasas cauruļu izmantošanu var attiecināt kādu no izsmeļošā saraksta, kas ir noteikts Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktā, veidiem, kam *DYKA* nepiekrīt [20].

47. Ja Tiesa piekristu iesaistīties šajā diskusijā, tad, kā jau norādīju, pirmās grūtības tās risināšanā ir tas, ka iesniedzējtiesa nav sīki izklāstījusi iepirkuma procedūras dokumentu saturu saistībā ar attiecīgo tehnisko specifikāciju.

48. Iesniedzējtiesas nolēmuma teksts neļauj izšķirt, vai specifikācijās papildus norādēm uz betona vai akmensmasas caurulēm ir (kas būtu loģiski) citas norādes, kā, piemēram, ka tām būtu jāatbilst konkrēti kādiem noteikumiem vai standartam.

49. *Fluvius* novērsa šo trūkumu tiesas sēdē, atbildot uz Tiesas jautājumiem. Tā norādīja, ka tās specifikācijā ir ietvertas ne tikai norādes uz betonu vai akmensmasu, bet gan arī uz citiem cauruļu raksturlielumiem, kā arī atsauces uz Beļģijas tehniskajiem noteikumiem par kanalizācijas sistēmām.

50. Ņemot vērā šo apgalvojumu (kas, atkārtošu, ir jāpārbauda iesniedzējtiesai), var aplūkot Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta viena vai vairāku apakšpunktu attiecināšanu uz tādu tehnisko specifikāciju, kāda ir pamatlietā.

1. Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta a) apakšpunkta attiecināmība

51. Attiecīgie iepirkuma procedūras dokumenti atbilstu šim apakšpunktam, ja tajos caurulēm būtu paredzēti noteikti darbības rezultāti vai funkcionālās prasības. Tas tā būtu tad, ja tajos būtu ietvertas prasības, piemēram, attiecībā uz to stingrumu, izturību pret temperatūras izmaiņām, stabilitāti, necaurlaidību, ekoloģiskiem raksturlielumiem vai citām fiziskām vai mehāniskām īpašībām.

52. *Fluvius* apgalvo [21], ka attiecīgā tehniskā specifikācija ir balstīta uz prasībām, kas ir saistītas ar izmantotā materiāla kalpošanas laika un tā uzturēšanas izmaksu vai ekoloģiska rakstura prasībām (pārstrādājamība, atkritumu rašanās un to nonākšana augsnē). Tādējādi tas attiecas uz darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām.

53. Kā esmu minējis, Tiesai nav sniegta pietiekama informācija par iepirkuma procedūras dokumentu saturu. Iesniedzējtiesa tikai norāda, ka *Fluvius* šajos dokumentos nenoteica cauruļu darbības rezultātus vai funkcionālās prasības, kas ļautu piedāvāt citus tehniskos risinājumus [22].

54. Ņemot vērā iesniedzējtiesas novērtējumu šajā jautājumā, līguma dokumenti neietver funkcionālās prasības ar pietiekamu precizitāti, tādēļ nebūtu attiecināms Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta a) apakšpunkts. Šajā normā ir prasīts, lai (tehniskās specifikācijas, kas ir formulēta ar darbības rezultātiem vai funkcionālām prasībām) *parametri* būtu *pietiekami precīzi*, lai pretendenti varētu noteikt līguma priekšmetu.

[20] Tās rakstveida apsvērumu 9. punkts.

[21] Tās rakstveida apsvērumu 4. punkts.

[22] Iesniedzējtiesas nolēmuma 16. punkts. No nolēmuma izriet, ka *Fluvius* sniedza savus argumentus par darbības rezultātiem vai funkcionālajām prasībām iesniedzējtiesai, bet ne līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā.

2. Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunkta attiecināmība

55. *Fluvius*[23] un Komisija[24] uzskata, ka uz attiecīgo specifikāciju attiecas Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunkts. *DYKA* tā neuzskata.

56. *Fluvius* un Komisija uzskata, ka b) apakšpunktā ir nošķirtas atsauces uz "tehniskajām specifikācijām", no vienas puses, un uz "standartiem", no otras puses. Saistībā ar pirmajām VII pielikuma 1. punkts pieļauj akceptēt kā tehnisko specifikāciju tikai materiāla vai produkta nepieciešamo raksturlielumu noteikšanu.

57. Tiesas sēdē tika plaši apspriesta Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunkta sākumdaļas interpretācija. Tās redakcija var tikt uzskatīta par tautoloģisku, jo tajā ir noteikts, ka "tehniskās specifikācijas formulē [..] ar atsauci uz tehniskajām specifikācijām [..]". Šajā ziņā ir iespējamas divas nostājas:

– uzskatīt, ka Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunktā minētās tehniskās specifikācijas ietver ne tikai "standartos" (valsts, Eiropas vai starptautiskie) vai "atsauču sistēmās", kas ir uzskaitītas šajā apakšpunktā, noteiktās specifikācijas, bet arī citus priekšrakstus, kas nav standarti un sistēmas, bet kuros ir izklāstīti materiāla vai produkta "nepieciešamie raksturlielumi";

– gluži pretēji, uzskatīt, ka Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunkta tehniskās specifikācijas ir tikai *standartizētās*, proti, kurās ir atsauce uz "standartiem" (valsts, Eiropas vai starptautiskie) vai "atsauču sistēmām". Tas izrietētu no sprieduma *Klaipėdos* 87. punkta[25];

58. Patiesībā šai diskusijai daļēji zūd nozīme (vai arī tā saglabājas tikai abstraktā vai akadēmiskā līmenī), ja tiek pieņemts, kā apgalvoja *Fluvius* tiesas sēdē, ka tās sagatavotajos līguma dokumentos bija ietvertas skaidras atsauces uz Beļģijas tehniskajiem noteikumiem. Ja tas tā ir, uzskatu, ka šajos dokumentos būvdarbu līguma tehniskās specifikācijas bija noteiktas ar Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta b) apakšpunkta *formulējumu*.

59. Katrā ziņā, neizvairoties no abstraktas diskusijas, uzskatu, ka pirmais no pretējiem viedokļiem normai atbilst vairāk (lai gan par labu katram no tiem ir nopietni argumenti). Ir divi iemesli, kas mani mudina aizstāvēt šo risinājumu.

60. Pirmkārt, ierobežot b) apakšpunktu tikai ar *standarta* tehniskajām specifikācijām nozīmētu atteikties no *nestandartizētajām*, proti, pārējiem tehniskajiem priekšrakstiem, ko līgumslēdzēja iestāde var ietvert tās līguma dokumentos, neatsaucoties uz iepriekš noteiktiem tehniskiem noteikumiem (standartiem)[26].

61. Kā Komisija apstiprināja tiesas sēdē, nekas neliedz – un tas notiek bieži – būvdarbu līgumos paredzēt tehniskos priekšrakstus, kas, ņemot vērā Direktīvas 2014/24 VII pielikuma 1. punkta a) apakšpunkta definīciju, nav izteikti, ne atsaucoties uz tehniskajiem noteikumiem

[23] Tās rakstveida apsvērumu 10.–12. punkts.

[24] Tās rakstveida apsvērumu 19.–22. punkts un 41. punkts.

[25] Tiesa šajā sprieduma *Klaipėdos* punktā atzina, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktu tehniskās specifikācijas ir formulētas darbības rezultātu vai funkcionālo prasību, konkrētāk, ekoloģisko prasību, veidā vai, atsaucoties uz tehniskajiem noteikumiem (standartiem). Sprieduma spāņu valodas versijā tomēr ir izmantoti vārdi "tehniskās specifikācijas", bet citu valodu versijās ir izmantoti vārdi "tehniskie noteikumi".

[26] Sprieduma *Klaipėdos* 87. punkts varētu tikt uzskatīts par *obiter dictum*, kas normu apkopo, bet neizsmeļ tās nozīmi. Tā apgalvoja Komisija tiesas sēdē.

(standartiem), ne darbības rezultātu vai funkcionālo prasību veidā. Akceptējot otro no paustajiem viedokļiem, tas nozīmētu, ka šī veida noteikumus nevar klasificēt nevienā no Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta apakšpunktiem.

62. Otrkārt, tieši Direktīvas 2014/24 VII pielikumā ir definēts, kas ir "tehniskā specifikācija", un uz to ir atsauce tās 42. panta 1. punktā. Formulējumi (vai "veidi"), kādos ir jāizsaka šīs specifikācijas, ir precizēti 42. panta 3. punktā, bet jēdziens pats par sevi būvdarbu līgumiem ir noteikts VII pielikuma 1. punkta a) apakšpunktā.

63. No šī skatpunkta raugoties, priekšraksts, "[..] kas īpaši ietverts iepirkuma procedūras dokumentos un nosaka materiāla [vai] preces [..] raksturlielumus", kā ir paredzēts Direktīvas 2014/24 VII pielikuma 1. punkta a) apakšpunktā, var tikt kvalificēts kā tehniskā specifikācija un tādējādi uz to attiektos tās 42. panta 3. punkta b) apakšpunkta sākumdaļa, lai gan, kā jau teicu, tajā nav atsauces uz kādiem standartiem.

3. Starpsecinājums

64. Īsumā:

– uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punkta tehniskās specifikācijas formulēšanas veidu uzskaitījums ir izsmeļošs;

– lai atbildētu uz šo jautājumu, nav nepieciešams saprast, kurš šīs normas apakšpunkts attiecas uz attiecīgo tehnisko specifikāciju, un tas ir atkarīgs no līguma dokumentu satura.

D. Otrais un trešais prejudiciālais jautājums

65. Otrais un trešais prejudiciālais jautājums, kurus var aplūkot kopā, attiecas uz Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punkta interpretāciju.

66. Iesniedzējtiesa ar šiem jautājumiem vēlas uzzināt, vai atsauces uz notekūdeņu caurulēm no akmensmasas un betona:

– "ir uzskatāmas par vienu vai vairākām šajā tiesību normā uzskaitītajām atsaucēm, piemēram, par atsaucēm uz noteiktu veidu caurulēm vai arī uz noteiktu cauruļu ražošanu";

– "jau izraisa [..] sekas (proti, to, ka tas "dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu)"", jo jau no paša sākuma tiek izslēgti uzņēmumi, kas piedāvā paredzētajam produktam alternatīvus risinājumus, vai savukārt "nevar būt runa par minētajām sekām, jo attiecīgais produkts raksturo konkrētu uzņēmumu, kas ir vienīgais, kurš šo produktu piedāvā tirgū".

67. Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punktā ir aizliegts līguma tehniskajās specifikācijās ietvert noteiktas *atsauces*[27], kuras principā ir uzskatāmas par tieši vai netieši nelabvēlīgām publiskā iepirkuma atvēršanai konkurencei. Šis aizliegums ir piemērojams, "izņemot tad, ja līguma priekšmets to attaisno".

[27] Atsauces uz "konkrēt[iem] ražotāj[iem] vai avot[iem] vai konkrēt[iem] proces[iem], kuri raksturo kāda konkrēta ekonomikas dalībnieka nodrošinātos produktus vai pakalpojumus, vai tirdzniecības markas, patentus, tipus, vai konkrētu izcelsmi, vai ražošanas veidu".

68. Izņēmuma gadījumos arī šīs atsauces ir atļautas, "ja nav iespējams sagatavot pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu saskaņā ar 3. punktu" [28].

69. Lietas dalībnieku un personu, kas ir iestājušās lietā, nostāja attiecībā uz šiem diviem prejudiciālajiem jautājumiem ir atšķirīga:

– *DYKA* argumentē, ka akmensmasas vai betona caurules ir attiecināmas gan uz "tipu" (kā cauruļu, ar kurām būvē notekūdeņu sistēmas, īpašu veidu), gan "īpašu ražojumu" (jo to ražošanai ir nepieciešams katrai kategorijai raksturīgs rūpniecisks ražošanas process);

– *Fluvius* norāda, ka aizliegums ir piemērojams tikai tad, ja līguma dokumentos ir prasīta ekskluzivitāte vai *unikāls* produkts, tādējādi nodrošinot priekšrocības uzņēmumam, kas to ražo. Savukārt to nepiemēro, ja prasīto produktu ražo vairāki uzņēmumi;

– Austrijas valdība uzskata, ka termini akmensmasa un betons neraksturo konkrētu produktu, bet gan materiālus, kuru ražošanas procesi un raksturlielumi var būt dažādu veidu;

– Čehijas valdība apgalvo, ka atsauces mērķis nav priekšrocību nodrošināšana vai izslēgšana noteiktiem uzņēmumiem vai noteiktiem produktiem;

– Komisija uzskata, ka atsauces uz *materiālu*, no kura ražo caurules, kā tehniskās specifikācijas atļaušana nozīmētu plašas interpretācijas atbalstīšanu. Tā kā tiesību aktos nav definīcijas, tā izvērtē jēdzienu "tips" un "īpašs ražojums" parasto nozīmi, lai secinātu, ka tas neietilpst nevienā no tiem.

70. Aplūkošu šos jautājumus, analizējot aizlieguma darbības jomu un pieļaujamos izņēmumus, lai pēc tam piemērotu šo analīzi pamatlietā.

1. Aizlieguma tvērums

71. Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punkts, kā jau minēju, aizliedz līguma tehniskajās specifikācijās ietvert noteiktas *atsauces*. Šajā lietā būtiskas ir atsauces attiecībā uz "tip[iem], vai konkrētu izcelsmi, vai ražošanas veidu, kas dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu" [29].

72. Manuprāt, atsauce uz akmensmasu un betonu kā obligātiem materiāliem saskaņā ar līguma dokumentiem norāda uz cauruļu "tipu" vai "īpašu ražojumu". Kā norāda *DYKA*, akmensmasa un betons nav dabiski materiāli (kā koks), bet gan materiāli, kas ir "ražoti" noteikta mākslīga

[28] Ņemot vērā šīs pēdējās iespējas izņēmuma raksturu, tā ir jāinterpretē šauri. Tā ir uzsvērts 2018. gada 12. jūlija sprieduma *VAR* un *ATM* (C-14/17, EU:C:2018:568) 26. punktā un sprieduma *Roche Lietuva* 38. punktā.

[29] Manis pārbaudītās valodu versijas atšķiras attiecībā uz *mērķi* (paredzēto) vai *sekām* (piemītošām). Spāņu valodas versijā ir minēts "mērķis" [*finalidad*], bet pārējās versijās akcents ir likts uz "sekām". Tā vācu valodā "*Marken, Patente, Typen, einen bestimmten Ursprung oder eine bestimmte Produktion verwiesen werden, wenn dadurch bestimmte Unternehmen oder bestimmte Waren begünstigt oder ausgeschlossen werden*"; angļu valodā "*trade marks, patents, types or a specific origin or production with the effect of favouring or eliminating certain undertakings or certain products*"; franču valodā "*une marque, à un brevet, à un type, à une origine ou à une production déterminée qui auraient pour effet de favoriser ou d'éliminer certaines entreprises ou certains produits*"; itāļu valodā "*un marchio, a un brevetto o a un tipo, a un'origine o a una produzione specifica che avrebbero come effetto di favorire o eliminare talune imprese o taluni prodotti*"; portugāļu valodā "*marcas comerciais, patentes, tipos, origens ou modos de produção determinados que tenham por efeito favorecer ou eliminar determinadas empresas ou produtos*"; vai rumāņu valodā "*o marcă, la un brevet, la un tip, la o origine sau la o producție specifică, care ar avea ca efect favorizarea sau eliminarea anumitor întreprinderi sau produse*". Ņemot vērā šo dažādību, dodu priekšroku izslēgt nodoma elementa prasību, tādējādi, ka būtu pietiekami ar to, ka tas dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu. Šī ir interpretācija, kas vislabāk nodrošina iepirkuma atvēršanas konkurencei mērķa sasniegšanu.

ražošanas procesa rezultātā. To izvēle, protams, ir izdevīga tiem, kas ražo vai piegādā akmensmasas vai betona caurules, un tās (neizbēgamas) *sekas* ir tas, ka tiek izslēgti tie, kas piedāvā plastmasas vai jebkura cita materiāla caurules.

73. Pretēji *Fluvius* viedoklim uzskatu, ka aizliegums nedarbojas tikai tad, ja dokumentos ir noteikta *vienīgā* ražotāja izvēle, bet gan arī, ja tas ierobežo kandidātu loku ar *vairākiem* (proti, visiem, kas ražo kāda veida akmensmasas vai betona caurules) un izslēdz tos, kas ražo plastmasas caurules.

74. Tādējādi iesniedzējtiesa varētu objektīvi uzskatīt, ka līguma dokumentos ietvertā atsauce uz notekūdeņu caurulēm no akmensmasas vai betona ietilpst aizlieguma piemērošanas jomā. Būtu jāpārliecinās, vai tas tomēr ir pamatots.

2. Izņēmumi no aizlieguma

a) Līguma priekšmeta pamatojums

75. Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punkts ļauj neievērot attiecīgo aizliegumu, ja "līguma priekšmets to attaisno".

76. Protams, noteiktos gadījumos līguma priekšmets neizbēgami noteiks viena no būvdarbu materiāliem izvēli, vienlaikus izslēdzot citus [30].

77. Ja līgumslēdzēja iestāde vēlas atsaukties uz šo normu, tai būs jāpaskaidro, kādēļ līguma priekšmets *attaisno* tādu tehnisko specifikāciju, kas principā neatbilst Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punktam.

78. Uzskatu, ka šim skaidrojumam jābūt ietvertam iepirkuma dokumentos. Tajos līgumslēdzējai iestādei ir pilnībā jāinformē (potenciālos pretendentus) par iemesliem, kādēļ līguma priekšmetam ir nepieciešama šī specifikācija, bet ne cita. Tikai tādējādi ieinteresētās personas var izlemt, vai tās ievēros iepirkuma dokumentos noteikto vai to apstrīdēs [31].

b) Izņēmuma atļauja, ja nav iespējams sagatavot precīzu līguma priekšmeta aprakstu

79. Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punkts izņēmuma gadījumos pieļauj kādu no aizliegtajām atsaucēm, ja nav iespējams "sagatavot pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu saskaņā ar 3. punktu".

80. Iesniedzējtiesai ir jāizlemj, vai, ņemot vērā līguma priekšmetu, līgumslēdzēja iestāde noteica pieļaujamu prasību līmeni produktiem vai materiāliem, no kuriem šiem produktiem ir jābūt ražotiem. Līgumslēdzēja iestādei ir brīvība noteikt šo prasību līmeni, bet ir jāpamato precīzi un skaidri, kādēļ tās lēmums atbilst līguma priekšmetam.

[30] Tiesas sēdē tika minēts piemērs ar būvdarbu līgumu vēsturiskas ēkas atjaunošanai, kura iepirkuma procedūras dokumentos ir noteikts, ka ir izmantojams tas pats akmens veids (no noteiktas vietas), no kura tā savulaik tika būvēta. Šajos apstākļos līguma priekšmets *per se* attaisno atsauci uz noteiktu produktu (akmens no konkrēta karjera), izslēdzot jebkuru citu.

[31] Tiesa noteiktās situācijās ir atzinusi, ka uz līgumslēdzēju iestādi attiecas pienākums pamatot tās lēmumus, lai ieinteresētās personas varētu "aizstāvēt savas tiesības un, pārzinot visus apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi tos pārsūdzēt", un lai "ļautu tiesām veikt minēto lēmumu tiesiskuma pārbaudi". Skat. spriedumus, *Klaipėdos*, 120. punkts, citējot iepriekšējo judikatūru; un 2023. gada 21. decembris, *Infraestruturas de Portugal y Futrifer Indústrias Ferroviárias* (C-66/22, EU:C:2023:1016), 87. punkts.

81. Kā jau minēju, informācijas trūkums (iesniedzējtiesas nolēmumā) par iepirkuma procedūras dokumentu detalizētu saturu neļauj uzzināt, vai tajā bija vai nebija šis precīzais un skaidrais apraksts. Tikai iesniedzējtiesa spēj to izlemt un noteikt, vai līgumslēdzēja iestāde varēja vai nevarēja to ietvert līguma dokumentos.

c) Norāde "vai līdzvērtīgs"

82. Direktīvas 2014/24 42. panta divos no tā punktiem ir prasība, ka tehniskās specifikācijas papildina ar "vārdiem "vai līdzvērtīgs": tas ir 3. punkta b) apakšpunkts *in fine* un 4. punkts arī *in fine*.

83. Šis divkāršais noteikums ir vērsts uz to, lai sniegtu ekonomikas dalībniekiem vienādu piekļuvi iepirkuma procedūrai. Tehnisko specifikāciju satura sekas nevar būt tādas, ka "rodas nepamatoti šķēršļi publiskā iepirkuma atvēršanai konkurencei" [32].

84. Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punktā paredzētais izņēmums tieši tādēļ, ka tas var nodrošināt priekšrocības vai izslēgt noteiktus ražotājus, tiek mazināts ar prasību, ka atsauci papildina ar vārdiem "vai līdzvērtīgs". Tam ir nepieciešama divu nosacījumu izpilde: a) ka atsauce ir nepieciešama, lai nodrošinātu pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu; un b) to papildina ar vārdiem "vai līdzvērtīgs" [33].

85. Savienības likumdevējam ir bažas, ka tehniskās specifikācijas radītu "konkurences mākslīg[u] sašaurināšan[u] ar prasībām, kas izdevīgākas kādam konkrētam ekonomikas dalībniekam, atspoguļojot to piegāžu, pakalpojumu vai būvdarbu svarīgākos raksturlielumus, ko parasti piedāvā šis ekonomikas dalībnieks" [34].

86. Šī prevencija atbilst Direktīvas 2014/24 18. panta 1. punkta otrajā daļā ietvertajam principam: "[..] Konkurenci uzskata par mākslīgi sašaurinātu, ja iepirkums ir izstrādāts ar nolūku radīt nepamatoti izdevīgākus vai mazāk izdevīgus apstākļus noteiktiem ekonomikas dalībniekiem".

87. Prasībai, ka iepriekš minētajos gadījumos iepirkuma procedūras dokumentos ir jāietver vārdi "vai līdzvērtīgs", tādēļ nenoliedzami ir mērķis veicināt lielāku iepirkuma atvēršanu konkurencei. Līgumslēdzējas iestādes norādītajiem materiāliem un produktiem līdzvērtīgu materiālu vai produktu ražotāji vai piegādātāji var balstīties uz šo norādi, lai piedalītos kā pretendenti līgumslēdzēja atlases procedūrā.

88. Tiesa ir uzsvērusi šīs norādes svarīgumu: "tas, ka pēc specifikācijās ietvertās konkrētās preces nosaukuma nav norādes "vai līdzvērtīgs", var ne tikai atturēt ekonomikas dalībniekus, kas izmanto šai precei līdzīgas preces, iesniegt savu piedāvājumu iepirkuma procedūrā, bet arī kavēt importa plūsmu pārrobežu tirdzniecībā Savienības ietvaros, dodot iespēju noslēgt līgumu tikai tiem

[32] Direktīvas 2014/24 42. panta 2. punkts un spriedums *Roche Lietuva*, 32. punkts.

[33] Skat. attiecībā uz Direktīvas 2014/25 60. panta 4. punktu 2022. gada 27. oktobra sprieduma *Iveco Orecchia* (C-68/21 un C-84/21, EU:C:2022:835) 87. punktu: "[šajā normā] izņēmuma kārtā ir atļauts, ka tehniskajās specifikācijās ir atsauce uz "preču zīmi, patentu, tipu, konkrētu izcelsmi vai ražošanas veidu", ja tas ir nepieciešams, lai sniegtu pietiekami precīzu un skaidru [saprotamu] līguma priekšmeta aprakstu, un ciktāl šādai atsaucei ir pievienoti vārdi "vai līdzvērtīgs"".

[34] Direktīvas 2014/24 74. apsvērums. Panta saturs pārsniedz apsvērumā pausto ieceri, jo arī vispār aizliedz izraisīt izslēgšanu "dažiem uzņēmumiem vai produktiem".

pretendentiem, kas piedāvā izmantot tieši konkrēti norādīto preci”[35]. Līdzvērtīguma noteikuma neesamība var tostarp būt pretrunā primāro tiesību normām, ja tas attiecas uz līgumiem, kas nepārsniedz iepirkuma direktīvu slieksni[36].

89. Norāde arī sniedz priekšrocības līgumslēdzējai iestādei, jo pretendents tai piedāvā alternatīvas vienlīdz derīgas tehnoloģijas, kuras šī līgumslēdzēja iestāde nav zinājusi.

3. Šo kritēriju piemērošana pamatlietā

90. Balstoties uz manis tikko izklāstītajām premisām, iesniedzējtiesai var atbildēt, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punktu prasība, ka notekūdeņu un lietusūdeņu novadīšanas caurulēm ir jābūt no attiecīgi no akmensmasas un betona, ir *atsauce* uz noteiktu veidu vai noteiktiem ražošanas veidiem.

91. Šī atbilde būtu jāpapildina ar to, ka minētā *atsauce*:

– pati par sevi dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu, un nav nepieciešams, lai būtu viens vienīgs produkta ražotājs tirgū;

– ir pieļaujama, ja līguma priekšmets to attaisno; šis pamatojums ir jāsniedz līgumslēdzējai iestādei līguma dokumentos;

– var tikt atļauta arī tad, ja nebūtu iespējams sniegt pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu saskaņā ar Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktu;

– ir jāpapildina ar vārdiem “vai līdzvērtīgs”, ja vien līguma priekšmets nav neizbēgami atkarīgs no tāda būvdarbu materiāla izmantošanas, kuru nevar aizstāt ar līdzvērtīgu materiālu.

92. Konkrētāk, tā kā daļa diskusiju ir koncentrējusies uz vārdiem “vai līdzvērtīgs”, piekrītu *DYKA*[37], ka tehnisko risinājumu ierobežošana ar *Fluvius* noteikto sarakstu kaitē gan konkurencei, gan inovācijām, kuru veicināšana ir paredzēta Direktīvas 2014/24 74. apsvērumā. Publiskā iepirkuma rezultāta optimizēšanai būtu piemēroti jauni tehnoloģiski tādu materiālu piedāvājumi, kas atbilst vai pārsniedz akmensmasas vai betona cauruļu īpašības.

93. Manuprāt, līgumslēdzēja iestāde nevar *a priori* izslēgt, ka ir caurules, kas ir ražotas no produktiem, kurus var salīdzināt ar akmensmasu vai betonu. Iesniedzējtiesas nolēmumā, kā uzsver Komisija[38], tā neieņem nostāju par vienu (plastmasas) un otru (akmensmasas vai betona) cauruļu salīdzināmību.

[35] Spriedums *Roche Lietuva*, 39. punkts. Tiesa tajā apstiprināja to, ko jau bija atzinusi 1995. gada 24. janvāra sprieduma Komisija/Nīderlande (C-359/93, EU:C:1995:14) 27. un 28. punktā. Pēdējā lietā tika kritizēta norādes “vai līdzvērtīgs” neesamība pēc termina *UNIX*, kas bija vienīgā iepirkuma procedūras dokumentos pieļautā IT sistēma.

[36] Šajā ziņā skat. 2001. gada 3. decembra rīkojuma lietā *Vestergaard* (C-59/00, EU:C:2001:654) rezolutīvo daļu: “EKL 30. pantam [..] ir pretrunā tas, ka līgumslēdzēja iestāde iepirkuma procedūras dokumentos attiecībā uz būvdarbu valsts līgumu, kas nepārsniedz [Padomes] Direktīvā [93/37/EEK (1993. gada 14. jūnijs) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (OV 1993, L 199, 54. lpp.)], noteikto slieksni, paredz noteikumu, kurā ir prasība, ka minētā līguma izpildei ir jāizmanto noteiktas preču zīmes produkts, ja šis noteikums nav papildināts ar vārdiem “vai līdzvērtīgs”. Tāpat skat. 1988. gada 22. septembra spriedumu Komisija/Īrija (45/87, EU:C:1988:435) par prasību, lai notekūdeņu caurules atbilstu noteiktam Īrijas standartam, nepapildinot ar vārdiem “vai līdzvērtīgs”.

[37] Tās rakstveida apsvērumu 48.–51. punkts.

[38] Tās rakstveida apsvērumu 13. punkts. Komisija uzsver, ka iesniedzējtiesas nolēmuma 7. punktā ir atspoguļots *Fluvius* viedoklis šajā jautājumā.

94. Uzskatu, ka ekonomikas dalībniekiem ir jādod iespēja pierādīt, ka to caurulēm ir tādas pašas vai labākas ekspluatācijas īpašības nekā betona vai akmensmasas caurulēm, it īpaši, ja tās atbilst Eiropas normām (standartiem) attiecībā uz to tehniskajām prasībām [39].

95. Attiecīgā gadījumā līgumslēdzēja iestāde *a posteriori* argumentēti lems, kādēļ piedāvātais alternatīvais produkts atbilst vai neatbilst konkrētajam līgumam noteiktās veiktspējas līmenim.

E. Ceturtais prejudiciālais jautājums

96. Pēdējā prejudiciālā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai Direktīvas 2014/24 42. panta 3. un 4. punkta (vai jebkura no tiem) pārkāpums ir arī šīs pašas direktīvas 42. panta 2. punkta un 18. panta 1. punkta pārkāpums.

97. Tiesa norāda, ka ar Direktīvas 2014/24 42. panta 2. punktu "tehnisko specifikāciju formulēšanā tiek konkretizēts minētās direktīvas 18. panta 1. punkta pirmajā daļā ietvertais vienlīdzīgas attieksmes princips. Saskaņā ar šo tiesību normu līgumslēdzējas iestādes nodrošina vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret visiem ekonomikas dalībniekiem un rīkojas pārredzami [pārskatāmi] un samērīgi" [40].

98. Tāpat kā *DYKA* un Komisija [41], uzskatu, ka Direktīvas 2014/24 42. panta 3. un 4. punkta pārkāpums nozīmētu arī tā 2. punkta pārkāpumu. Un tā kā 2. punktā savukārt ir precizēts šīs direktīvas 18. panta 1. punktā paredzētais, notiktu arī šīs pēdējās normas pārkāpums.

V. Secinājumi

99. Ņemot vērā iepriekšminēto, iesaku Tiesai atbildēt *Ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent* (Ģentes Uzņēmumu tiesa, Beļģija, Ģentes nodaļa) šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK 42. panta 2., 3. un 4. punkts

ir interpretējams tādējādi, ka:

1) tehnisko specifikāciju formulēšanas veidu uzskaitījums, kas ir noteikts Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktā, ir obligāts un izsmeļošs;

2) saskaņā ar Direktīvas 2014/24 42. panta 4. punktu prasība, ka caurulēm lietusūdeņu un notekūdeņu novadīšanai ir jābūt attiecīgi no betona un akmensmasas, ir *atsauce* uz noteiktiem veidiem vai noteiktu ražošanu. Šī atsauce:

   – pati par sevi dažiem uzņēmumiem vai produktiem var nodrošināt priekšrocības vai izraisīt to izslēgšanu un nav nepieciešams, lai būtu viens vienīgs produkta ražotājs tirgū;

[39] *DYKA* atsaucas (tās rakstveida apsvērumu 19. punkts un 1. pielikums) uz Eiropas standartu EN 476:2022 par vispārīgām prasībām materiāliem, kas tiek izmantoti kanalizācijai un notekūdeņiem. Šajā standartā ir ietvertas vispārīgas prasības, kas jāievēro produktu standartos attiecībā uz tādām sastāvdaļām kā caurules vai savienojumi, kas paredzēti izmantošanai kanalizācijai un notekūdeņiem. To piemēro sadzīves notekūdeņu, lietus un virszemes ūdeņu un citu notekūdeņu, kurus var novadīt sistēmā, novadīšanai.

[40] Spriedums, 2018. gada 25. oktobris, *Roche Lietuva*, 33. punkts.

[41] Tās rakstveida apsvērumos (28. punkts) *Fluvius* norāda, ka, tā kā tā nav pārkāpusi Direktīvas 2014/24 42. panta 3. un 4. punktu, jautājuma uzdošana nav lietderīga strīda atrisināšanai, tādēļ tā izvēlas to nepārbaudīt.

– ir pieļaujama, ja līguma priekšmets to attaisno; šis pamatojums ir jāsniedz līgumslēdzējai iestādei līguma dokumentos;

– var tikt atļauta arī tad, ja nebūtu iespējams sniegt pietiekami precīzu un saprotamu līguma priekšmeta aprakstu saskaņā ar Direktīvas 2014/24 42. panta 3. punktu;

– ir jāpapildina ar vārdiem "vai līdzvērtīgs", ja vien līguma priekšmets objektīvi nav neizbēgami atkarīgs no tāda būvdarbu materiāla izmantošanas, kuru nevar aizstāt ar līdzvērtīgu materiālu;

3) Direktīvas 2014/24 42. panta 3. vai 4. punkta pārkāpums nozīmē šā paša panta 2. punkta, kā arī 18. panta 1. punkta pārkāpumu.